

ПРОГРАМА «LIFE» ЯК ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Україна отримала статус кандидата в члени ЄС під час воєнного стану та має розвинуте сільське господарство. Однак, інноваційний рівень останнього залежить від державної та сторонньої підтримки. Так, програми від ЄС дозволяють українському сільському господарству запровадити реалізацію різноманітних проектів, в т.ч. щодо інноваційного розвитку сільського господарства. Проте, результати з обрання певних проектів, що отримують фінансування, залежать від багатьох умов, факторів, закріплених у законодавстві ЄС для певної програми. Наприклад, програма «LIFE», що займається питаннями довкілля та клімату, але в Україні її пропонують щодо інноваційного розвитку сільського господарства. Отже, метою статті є аналіз законодавства ЄС щодо участі України як кандидата в члени ЄС у програмі «LIFE» в напрямку державної підтримки інноваційного розвитку сільського господарства України та розроблення рекомендацій у цьому напрямку.

У статті розкриваються наступні аспекти: взаємозв'язок між програмою «LIFE» та спільною сільськогосподарською політикою ЄС, вплив фінансового регламенту ЄС на участь у програмі «LIFE» та перелік організацій, що мають право на участь у вказаній програмі, а також бенефіціари та одержувачі.

Результати дослідження дозволили сформулювати декілька висновків: 1) Україна зможе активно приймати участь у програмі «LIFE» з наступним обранням її проектів під фінансування, коли у Регламенті (ЄС) 2021/783 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2021 року про створення Програми з питань довкілля та кліматичних дій (LIFE) та про скасування Регламенту (ЄС) № 1293/2013 приберуть географічний баланс; 2) необхідно закріпити у нормативно-правовому акті ЄС, що стосується програми «LIFE», чіткий перелік вимог до організацій, які будуть безпосередньо реалізовувати проекти, а також перелік бенефіціарів та одержувачів; 3) Регламент (ЄС) 2021/783 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2021 року про створення Програми з питань довкілля та кліматичних дій (LIFE) та про скасування Регламенту (ЄС) № 1293/2013 буде зазнавати автоматичних змін при відповідних змінах у законодавстві ЄС.

Ключові слова: бенефіціар, клімат, одержувач, проект, регламент (ЄС).

Постановка проблеми. Державна підтримка сільського господарства в Україні є розвинутою як з боку національного законодавства (наприклад, Закон України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку» від 24 червня 2004 р. № 1877-IV, Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою» від 9 лютого 2012 р. № 4391-VI, Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 130), так і фінансово у вигляді видатків державного бюджету на підтримку виробників сільськогосподарської продукції (у 2023 р. загальна

сума видатків склала 0,6 млрд.грн. [1], у 2024 р. – 1,1 млрд.грн. [2], у 2025 р. – 6,0 млрд.грн. [3], у 2026 р. – 14,1 млрд.грн. [4]).

Однак, Україна набула статус кандидата в члени ЄС [5]. І, відповідно, в неї з'явилась можливість приймати участь у різноманітних програмах ЄС, в т.ч. підтримка ЄС інноваційного розвитку сільського господарства, у новому статусі учасника. Однією з таких програм є Програма з питань довкілля та кліматичних дій (надалі – програма «LIFE») [6]. Однак, для отримання фінансування під запропонований проект необхідно розуміти правовий аспект цієї програми, що закріплений у відповідному нормативно-правовому акті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сьогоденності відсутнє комплексне дослідження

присвячене правовій природі програми «LIFE», а тим паче підтримці від ЄС інноваційного розвитку сільського господарства в межах цієї програми. Однією із останніх розробок щодо зазначеної програми слід відзначити працю A. Navarro з групою однодумців присвячену збереженню великих хижаків [7]. Також можна виділити ще поодинокі наукові спрямування щодо державної підтримки сільського господарства в Україні та ЄС. Так, K. Deiningер та D. Ayalew Ali здійснили спробу виявити вплив програми грантів на підтримку сільськогосподарських виробників в Україні під час воєнного стану [8]. M. Agovino, A. Ferraro, та G. Musella дослідили вплив сільськогосподарської політики ЄС на стале сільське господарство в країнах, що входять до його складу [9]. Група науковців на чолі з L. Rečurlić розкрили особливості інтеграції політики біорізноманіття в сільськогосподарську політику Республіки Хорватія [10]. Губіна Г.Л. проаналізувала фінансово-правове регулювання державного контролю за сільськогосподарською діяльністю в державах-членах ЄС [11].

Мета статті – аналіз законодавства ЄС щодо участі України як кандидата в члени ЄС у програмі «LIFE» в напрямку державної підтримки інноваційного розвитку сільського господарства України та розроблення рекомендацій у цьому напрямку.

Для досягнення зазначеної мети сформульовано на розгляд наступні завдання: 1) охарактеризування взаємозв'язку між програмою «LIFE» та спільною сільськогосподарською політикою ЄС; 2) розкриття впливу фінансового регламенту ЄС на участь у програмі «LIFE»; 3) дослідження переліку організацій, що мають право на участь у вказаній програмі, а також бенефіціари та одержувачі.

Виклад основного матеріалу. Правовий статус програми «LIFE» врегульовано Регламентом (ЄС) 2021/783 Європейського Парламенту та Ради від 29 квітня 2021 року про створення Програми з питань довкілля та кліматичних дій (LIFE) та про скасування Регламенту (ЄС) № 1293/2013 (надалі – Регламент (ЄС) 2021/783) [12]. Із аналізу вказаного нормативно-правового акту можна зробити наступні висновки.

По-перше, основна ціль та конкретизовані цілі програми «LIFE» чітко прописані у ст. 3 Регламенту (ЄС) 2021/783 [12]. Результат їх досягнення – це функціонування сталої, циркулярної, енергоефективної, кліматично нейтральної та стійкої економіки. У ст.ст. 3, 4 Регламенту (ЄС) 2021/2115 Європейського Парламенту та Ради від 2 грудня 2021 року, що встановлює правила підтримки стратегічних планів, що розробляються державами-членами в рамках спільної сільськогосподарської політики та фінансуються Європейським фондом сільськогосподарських гарантій (ЄФГЗ) та Європейським сільськогосподарським

фондом розвитку сільських районів (ЄФРСР), та скасовує Регламент (ЄС) № 1305/2013 та (ЄС) № 1307/2013 (надалі – Регламент (ЄС) 2021/2115) вказані визначення певних термінів, що пов'язані безпосередньо з сільським господарством: «господарство», «сільськогосподарська діяльність», «сільськогосподарська площа», «гектар, що відповідає вимогам», «фермер», «активний фермер», «молодий фермер» та «новий фермер» [13]. Зазначені терміни не використовуються у Регламенті (ЄС) 2021/783 і, відповідно, у програмі «LIFE». Однак, у ст. 99 Регламенту (ЄС) 2021/2115 відстежується зв'язок між вказаною програмою та сільським господарством у вигляді природоохоронних проектів, що приносять користь фермерським громадам [13]. Враховуючи, що правовий статус цієї програми врегульовано нормативно-правовим актом ЄС, тобто Регламентом (ЄС) 2021/783, то, відповідно, вона діє також у країнах ЄС, але не в напрямку сільського господарства [12, 14-15]. Таким чином, програма «LIFE» має зв'язок з інноваційним розвитком та є однією із цілей спільної сільськогосподарської політики. Отже, зазначена державна підтримка для України пропонує сільському господарству України розглянути зміну своєї діяльності.

По-друге, Регламент (ЄС) 2021/783 був прийнятий, коли був чинний Регламент (ЄС, Євратом) 2018/1046 Європейського Парламенту та Ради від 18 липня 2018 року про фінансові правила, що застосовуються до загального бюджету Союзу, внесення змін до Регламентів (ЄС) № 1296/2013, (ЄС) № 1301/2013, (ЄС) № 1303/2013, (ЄС) № 1304/2013, (ЄС) № 1309/2013, (ЄС) № 1316/2013, (ЄС) № 223/2014, (ЄС) № 283/2014 та Рішення № 541/2014/ЄС та скасування Регламенту (ЄС, Євратом) № 966/2012 (надалі – Регламент (ЄС, Євратом) 2018/1046) (втратив чинність 29.09.2024 року) [16]. Зараз є чинним інший нормативно-правовий акт – це Регламент (ЄС, Євратом) 2024/2509 Європейського Парламенту та Ради від 23 вересня 2024 року про фінансові правила, що застосовуються до загального бюджету Союзу (надалі – Регламент 2024/2509) [17]. І він відрізняється від свого попередника за деякими пунктами: нумерацією статей, визначенням деяких термінів (наприклад, термін «одержувач») тощо. Однак, у Регламенті (ЄС) 2021/783 не відбулася заміна на вказаний чинний нормативно-правовий акт. На думку автора, це може мати наступні наслідки: змову у результатах обрання певних проектів [18].

По-третє, у ст. 12 Регламенту (ЄС) 2021/783 вказано лише перелік організацій, що мають право на участь у програмі «LIFE», без зазначення будь-яких вимог до них [12]. На думку автора, однією з таких організацій може бути юридична особа, що не здійснює фінансово-господарську діяльність останнім

часом або є збитковою. Відповідно, втілення та реалізація проекту, що був ними запропонований, може відбутися частково або не відбутися взагалі. Вбачається, що це все обґрунтовано наступним: 1) під час відбору проектів діє географічний баланс (ст.ст. 9(5), 14(h) Регламенту (ЄС) 2021/783) [12]. Європейська палата аудиторів у своєму звіті довела його існування під час «процесу відбору проектів, де відсутня прив'язка до конкретних екологічних та кліматичних проблем, притаманних для держав-членів ЄС» [18]; 2) на сьогоднішній день Україна має 2 проекти в межах програми «LIFE», але вони не пов'язані з державною підтримкою інноваційного розвитку сільського господарства [19]. Одним із них є проект «Трамплін для розвитку можливостей міського управління водними ресурсами в Україні (LIFE)» (посилання: LIFE24-PRÉ-UA-LIFE-USPRING/101216229), де координуючим бенефіціаром є Громадська спілка «ЦЕНТР «РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК» (код ЄДРПОУ 39218244), в якій відсутня будь-яка фінансово-господарська діяльність з 2021 року до 2023 року включно та без найманих працівників за цей період [20]; 3) Європейська палата аудиторів у своєму звіті зазначила, що відібрані проекти для аудиту мають «незрозумілий» вплив на зміну клімату [18].

Отже, загальні формулювання норм права ст. 12 Регламенту (ЄС) 2021/783 потребують перегляду та уточнення для уникнення в подальшому участі в таких програмах нефахівців, без всілякого доходу за деякий час тощо.

По-четверте, у Регламенті (ЄС) 2021/783 відсутні статті чи норми права, де зазначено перелік бенефіціарів чи одержувачів. Однак, у преамбулі зазначеного нормативно-правового акту вказано, що

до нього застосовується Регламент (ЄС, Євратом) 2018/1046, який втратив чинність [16]. Із аналізу останнього та Регламенту 2024/2509 можна встановити, що визначення терміну «бенефіціар» не змінилося. Відповідно, всі проблеми, що з цим існують, залишилися [21, с. 117]. У чинному Регламенті 2024/2509 термін «одержувач» зазнав змін у вигляді розширення переліку того, що може отримати з появою бюджетної дотації, тобто нефінансові пожертви, підтримку з бюджету (п. 59 ст. 2 Регламенту 2024/2509) [17]. Представляється, що такі зміни були здійсненні для спрощення проведення нагляду та контролю за діяльністю одержувача. Проте, у ст. 19(4) Регламенту (ЄС) 2021/783 зазначено наступне: «...на одержувачів коштів Союзу покладаються пропорційні вимоги до звітності, щоб забезпечити збір агрегованих показників результатів...» [12]. Враховуючи, що на чинний фінансовий регламент, тобто Регламенті 2024/2509, відсутнє посилання у Регламенті (ЄС) 2021/783, то виникає питання щодо виконання норми права у ст. 19(4) Регламенту (ЄС) 2021/783 та визначення терміну «одержувач».

Висновки. Проведене дослідження відобразило, що чинне законодавство ЄС потребує перегляду та змін для безпосереднього досягнення цілей, передбачених у Регламенті (ЄС) 2021/783. Україна зможе реалізовувати запропоновані проекти в межах програми «LIFE», коли у вказаному нормативно-правовому акті приберуть географічний баланс, з'явиться чіткий перелік вимог до організацій, які будуть безпосередньо реалізовувати проекти, а також перелік бенефіціарів та одержувачів. І Регламент (ЄС) 2021/783 буде зазнавати автоматичних змін при відповідних змінах у законодавстві ЄС.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про Державний бюджет України на 2023 рік : Закон України від 3 листопада 2022 р. № 2710-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text>
2. Про Державний бюджет України на 2024 рік : Закон України від 9 листопада 2023 р. № 3460-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text>
3. Про Державний бюджет України на 2025 рік : Закон України від 19 листопада 2024 р. № 4059-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text>
4. Про Державний бюджет України на 2026 рік : Закон України від 3 грудня 2025 р. № 4695-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text> (дата звернення: 15.04.2026).
5. European Council conclusions, 23-24 June 2022 (EUCO 24/22). URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>.
6. Support programs available to Ukraine as a candidate country for EU accession. URL: <https://agro2eu.gov.ua/en/agricultural-sector-support-programs/support-programs-available-to-ukraine>.
7. Navarro A. et al. Large carnivores and the EU LIFE programme. *Global Ecology and Conservation*. 2024. Vol. 52. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2024.e02965>.
8. Deininger, K., Ayalew Ali D. Using satellite imagery and a farmer registry to assess agricultural support in conflict settings: The case of the producer support grant program in Ukraine. *Land Use Policy*. 2026. Vol. 164. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2026.107940>.

9. Agovino, M., Ferraro, A. & Musella G. Agricultural policies and sustainable agriculture in EU countries. Farooq, M. Gogoi, N., & Pisante, M. (Ed.), *Sustainable Agriculture Policies and the Environment*, Elsevier, 2023. pp. 455-486. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-90500-8.00010-5>.
10. Pečurlić L. et al. Failure or success? Biodiversity policy integration into the agricultural policy of the new EU Member States – the Croatian experience. *Earth System Governance*. 2025. Vol. 26. <https://doi.org/10.1016/j.esg.2025.100284>.
11. Губіна Г.Л. Правові засади фінансово-правового регулювання державного контролю за сільськогосподарською діяльністю в державах-членах ЄС. *Спільні політики ЄС: стратегії узгодження для України = Common Policies of the EU: Alignment Strategies for Ukraine* / за ред. О. Краєвської, О. Головки-Гавришевої. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2024. 150-167 с.
12. Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJL_.2021.172.01.0053.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A172%3ATOC.
13. Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No 1305/2013 and (EU) No 1307/2013. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R2115>.
14. Support programs for EU members. URL: <https://agro2eu.gov.ua/en/agricultural-sector-support-programs/support-programs-for-eu-members>.
15. LIFE. European Commission. URL: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en.
16. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012. (Date of end of validity 29.09.2024). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.
17. Regulation (EU, Euratom) 2024/2509 of the European Parliament and of the Council of 23 September 2024 on the financial rules applicable to the general budget of the Union. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj/eng>.
18. Special report 25/2025: LIFE strategic projects – Bridge the gap between strategy and implementation, but impact not entirely clear. European Court of Auditors. URL: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR-2025-25>.
19. Advanced Search on LIFE Projects. European Commission. URL: <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search/advanced>.
20. Громадська спілка «ЦЕНТР «РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК». Оpendатабот. URL: <https://opendatabot.ua/c/39218244>.
21. Губіна Г.Л. Бенефіціари у рамкових програмах ЄС з досліджень та інновацій («Горизонт 2020», «Горизонт Європа»), європейських структурних та інвестиційних фондах. *Право та інновації*. 2024. № 3 (47). С. 116-122. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-17](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-17).

REFERENCES

1. Verkhovna Rada of Ukraine. (2022, November 3). *About the State Budget of Ukraine for 2023* (Law No. 2710-IX). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023, November 9). *About the State Budget of Ukraine for 2024* (Law No. 3460-IX). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-20#Text> [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024, November 19). *About the State Budget of Ukraine for 2025* (Law No. 4059-IX). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4059-20#Text> [in Ukrainian].
4. Verkhovna Rada of Ukraine. (2025, December 3). *About the State Budget of Ukraine for 2026* (Law No. 4695-IX). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4695-20#Text> [in Ukrainian].
5. European Council conclusions, 23-24 June 2022 (EUCO 24/22). Retrieved from: <https://www.consilium.europa.eu/media/57442/2022-06-2324-euco-conclusions-en.pdf>.
6. Support programs available to Ukraine as a candidate country for EU accession. Retrieved from <https://agro2eu.gov.ua/en/agricultural-sector-support-programs/support-programs-available-to-ukraine>.

7. Navarro, A. et al. (2024). Large carnivores and the EU LIFE programme. *Global Ecology and Conservation*, 52. <https://doi.org/10.1016/j.gecco.2024.e02965>.
8. Deininger, K., Ayalew? Ali D. (2026). Using satellite imagery and a farmer registry to assess agricultural support in conflict settings: The case of the producer support grant program in Ukraine. *Land Use Policy*, 164. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2026.107940>.
9. Agovino, M., Ferraro, A. & Musella G. (2023). Agricultural policies and sustainable agriculture in EU countries. In M. Farooq, N. Gogoi & M. Pisante, (Ed.), *Sustainable Agriculture Policies and the Environment*, (pp. 455-486). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-323-90500-8.00010-5>.
10. Pečurlić, L. et al. (2025). Failure or success? Biodiversity policy integration into the agricultural policy of the new EU Member States – the Croatian experience. *Earth System Governance*, 26. <https://doi.org/10.1016/j.esg.2025.100284>.
11. Gubina, G. (2024). Legal framework for financial and legal regulation of state control over agricultural activities in the EU Member States. In O. Kravevska and O. Holovko-Havrysheva, (Ed.), *Спільні політики ЄС: стратегії узгодження для України = Common Policies of the EU: Alignment Strategies for Ukraine* (pp. 150-167). Lviv: Ivan Franko National University of Lviv, 2024 [in Ukrainian].
12. Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013. Retrieved from https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.L_.2021.172.01.0053.01.ENG&toc=OJ%3AL%3A2021%3A172%3ATOC.
13. Regulation (EU) 2021/2115 of the European Parliament and of the Council of 2 December 2021 establishing rules on support for strategic plans to be drawn up by Member States under the common agricultural policy (CAP Strategic Plans) and financed by the European Agricultural Guarantee Fund (EAGF) and by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRD) and repealing Regulations (EU) No 1305/2013 and (EU) No 1307/2013. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32021R2115>.
14. Support programs for EU members. Retrieved from: <https://agro2eu.gov.ua/en/agricultural-sector-support-programs/support-programs-for-eu-members>.
15. European Commission. *LIFE*. Retrieved from: https://cinea.ec.europa.eu/programmes/life_en.
16. Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012. (Date of end of validity 29.09.2024). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2018/1046/oj>.
17. Regulation (EU, Euratom) 2024/2509 of the European Parliament and of the Council of 23 September 2024 on the financial rules applicable to the general budget of the Union. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj/eng>.
18. European Court of Auditors. (2025). *Special report 25/2025: LIFE strategic projects – Bridge the gap between strategy and implementation, but impact not entirely clear*. Retrieved from: <https://www.eca.europa.eu/en/publications/SR-2025-25>.
19. European Commission. *Advanced Search on LIFE Projects*. Retrieved from: <https://webgate.ec.europa.eu/life/publicWebsite/search/advanced>.
20. Opendatabot. *Non-governmental organization center for regional development*. Retrieved from <https://opendatabot.ua/c/39218244>.
21. Gubina G. (2024). Beneficiaries in the EU Framework Programs for Research and Innovation («HORIZON 2020», «HORIZON EUROPE»), European Structural and Investment Funds. *Law and innovations*, 3(47), 116-122. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3\(47\)-17](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2024-3(47)-17).

GUBINA GANNA

PhD in Law, Leading researcher of the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework
for the Innovative Development of NALS of Ukraine
ORCID 0000-0002-7419-3007

**THE LIFE PROGRAMME AS STATE SUPPORT FOR INNOVATIVE DEVELOPMENT
IN UKRAINE'S AGRICULTURAL SECTOR: LEGAL ASPECTS**

Problem setting. Ukraine received the status of candidate for EU membership during martial law and has a developed agriculture. However, its innovative level depends on state and third-party support. Thus, EU programs allow Ukrainian agriculture to implement various projects, including innovative development of agriculture. The results of selecting certain projects that will receive funding depend on many conditions and factors enshrined in EU legislation for a particular program.

For example, the LIFE programme, which deals with environmental and climate issues, is offered in Ukraine for innovative development of agriculture.

Analysis of recent researches and publications. At present, there is no comprehensive study devoted to the legal nature of the LIFE programme, let alone the EU's support for innovative agricultural development within the framework of this program. One of the most recent studies on this programme is the paper by A. Navarro et al. is dedicated to the conservation of large carnivores. It is also possible to highlight some other scientific directions on state support of agriculture in Ukraine and the EU. For example, K. Deininger and D. Ayalew Ali attempted to identify the impact of a grant program to support agricultural producers in Ukraine during martial law. M. Agovino, A. Ferraro, and G. Musella examined the impact of EU agricultural policy on sustainable agriculture in its member countries.

Purpose of the research is to analyse EU legislation on Ukraine's participation as a candidate for EU membership in the LIFE programme in the direction of state support for the innovative development of Ukrainian agriculture and to formulate recommendations in this area.

Article's main body. The paper examines some aspects of the Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013, which determine the selection of certain projects for subsequent funding. First, the relationship between the LIFE programme and the EU common agricultural policy is analysed. Secondly, the impact of the EU financial regulations (the Regulation (EU, Euratom) 2018/1046 of the European Parliament and of the Council of 18 July 2018 on the financial rules applicable to the general budget of the Union, amending Regulations (EU) No 1296/2013, (EU) No 1301/2013, (EU) No 1303/2013, (EU) No 1304/2013, (EU) No 1309/2013, (EU) No 1316/2013, (EU) No 223/2014, (EU) No 283/2014, and Decision No 541/2014/EU and repealing Regulation (EU, Euratom) No 966/2012. (Date of end of validity 29.09.2024) and the Regulation (EU, Euratom) 2024/2509 of the European Parliament and of the Council of 23 September 2024 on the financial rules applicable to the general budget of the Union) for participation in the LIFE programme. Thirdly, it characterises Article 12 of the Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013 on the list of organisations eligible to participate in the LIFE programme, and reflects the author's formulated views on its action. Fourthly, the list of beneficiaries and recipients in the LIFE programme is examined.

Conclusions and prospects for the development. The study revealed that current EU legislation requires review and amendment in order to directly achieve the objectives set out in the Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013. Ukraine will be able to implement the proposed projects under the LIFE programme, when the geographical balance is removed from this legislative act, and a clear list of requirements for organisations that will directly implement the projects, as well as a list of beneficiaries and recipients, will appear. The Regulation (EU) 2021/783 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2021 establishing a Programme for the Environment and Climate Action (LIFE), and repealing Regulation (EU) No 1293/2013 will be automatically amended in line with corresponding changes to EU legislation.

Key words: beneficiary, climate, recipient, project, regulation (EU).

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Губіна Г. Л. Програма «life» як державна підтримка інноваційного розвитку сільського господарства України: правові аспекти. *Право та інновації*. 2026. № 2 (54). С. 75–80. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2\(54\)-10](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2026-2(54)-10).

Дата подання автором: 11.05.2026

Дата прийняття після рецензування: 20.05.2026

Дата опублікування: 15.06.2026